

Agatha Christie
**Svědkyňe
obžaloby**

Svědkyňě obžaloby

Agatha Christie

Šídovř knihovna

2017

Dr. Mayhew si posunul brýle na nose, odkašlal si a znovu pohlédl na muže sedícího proti němu, který byl obžalován ze spáchání předem promyšlené vraždy. Pak upozornil svého klienta na nebezpečí, které mu hrozí a na to, aby ve svém vlastním zájmu nezatajoval před svým advokátem žádná fakta.

„Asi si myslíte, že jsem vinen,“ řekl přiškrčeně Vale, „ale není to pravda, věřte mi.“

Dr. Mayhew chápal, že člověk, který se dostane do takové situace, v jaké byl jeho klient, nemůže dělat nic jiného, než tvrdošjně trvat na tom, že je nevinen. Přesto však podvědomě připouštěl možnost nevinu Leonarda Valea.

„Dobře, přijímám vaše tvrzení,“ řekl po chvilce váhaní, „ale teď přejděme k faktům. Chtěl bych, abyste mi popsal, jak jste se seznámil s Emily Frenchovou.“

„Stalo se to na Oxfordské třídě. Chystal jsem se právě přejít na druhou stranu ulice, když jsem před sebou spatřil starší ženu. Měla plné ruce balíčků a když byla asi uprostřed ulice, spadly jí všechny na zem. Chtěla je zvednout, pak ale zpozorovala autobus, lekla se, balíčky nechala ležet a běžela na chodník. Tak jsem je rychle sebral a donesl jí je.“

„Nehovořilo se tehdy náhodou také o tom, že jste jí zachránil život?“

„Ne, o nic takového nešlo. Byla to z mé strany docela obyčejná zdvořilost. Podal jsem jí balíčky, ona poděkovala a já šel svou cestou. Nikdy jsem nepředpokládal, že ji zase uvidím. Ale život je plný náhod. Ještě týž večer jsem se s ní náhodou setkal u svého přítele. Dověděl jsem se, že se jmenuje Emily Frenchová a že bydlí v Cricklewoodu. Zřejmě jsem se jí pro svůj čin zalíbil, protože když jsme se loučili, stiskla mi vřele ruku a pozvala mě, abych ji navštívil. Moc se mi nechtělo, ale odmítnout jsem také nemohl – bylo by to hrubé. Po jejím odchodu jsem se dověděl, že je bohatá, výstřední, žije jen se svou služebnou a má doma asi osm koček.“

„Takže už tehdy se mluvilo o tom, že je zámožná,“ poznamenal dr. Mayhew.

„Chcete-li tím říci, že jsem se o ní informoval...“ začal rozhořčeně Leonard Vale.

„Vůbec ne. Snažím se jen odhadnout, jak asi bude argumentovat žalobce a předem se na to připravit. Proto by mě zajímalo, jak to, že vy, třiatřicetiletý muž příjemného zevnějšku, sportovně založený a oblíbený u svých přátel, jste věnoval tolik času starší ženě, s níž jste jen stěží mohl mít něco společného?“

Leonard Vale si nervózně odkašlal.

„Já vím, to se opravdu dá dost těžko vysvětlit. Po první návštěvě trvala na tom, abych přišel opět, že je opuštěná a nešťastná. No a já už jsem takový, že prostě nedokážu říci ne. Později, tak asi po třetí nebo čtvrté návštěvě, jsem k té staré paní pocítil skutečně srdečný vztah. Víte, já jsem ztratil matku, když jsem byl ještě docela malý, vychovávala mě teta, a i ta zemřela dřív, než mi bylo patnáct...“ Dr. Mayhew se hluboce zamyslel.

„Dobře, pane Vale,“ řekl nakonec, „dejme tomu, že bych vám uvěřil. Otázka ovšem je, uvěří-li vám také porota. Kdy vás slečna Frenchová poprvé požádala, abyste spravoval její finanční záležitosti?“

„Po třetí nebo čtvrté návštěvě. Nevyznala se totiž v peněžních otázkách a měla starost o některé vklady.“

Dr. Mayhew se na Valea upřeně zadíval.

„Na taková tvrzení buďte opatrný, pane Vale. Služebná slečny Frenchové Janet Mackenzieová prohlašuje, že její paní byla praktická žena a že si své záležitosti vyřizovala sama, což potvrzují i výpovědi jejích bankéřů.“

„Nemohu si pomoci,“ řekl Vale nasupně. „Mně to tak říkala.“

Dr. Mayhew chvíli mlčky hleděl na svého klienta. Věděl něco o psychologii starých žen zamilovaných do mladých mužů, takže si mnohé dovedl domyslet.

„Chtěl bych vám teď položit jednu důležitou otázku, pane Vale. Bude velmi záležet na tom, jak na ni odpovíte. Spravoval jste finance staré dámy a přitom jste sám byl na mizině. Nabízela se přece možnost získat pro sebe určitý menší prospěch, alespoň v některých případech, z různých převodů jejích cenných papírů a bankovních operací, že ano? Nemusíte mi odpovědět hned, rozmyslete si to.“ Leonard Vale však ani na okamžik nezaváhal.

„Mohu říci s čistým svědomím, že jsem svěřené úkoly vykonával naprosto čestně. Snažil jsem se jen o to, abych co nejlépe hájil zájmy slečny Frenchové.“

„Děkuji,“ řekl advokát. „Uklidnil jste mě. Doufám, že jste natolik chytrý, abyste si uvědomil, že lži byste poškodil jen sebe.“

„To je samozřejmé,“ řekl Vale, „proč bych vám taky lhal? Vždyť nejzávažnější důvod, který hovoří v můj prospěch, je nedostatek motivu.“

Advokát se na něj upřeně zadíval.

„Opravdu? Copak nevíte, že slečna Frenchová zanechala závěť, v níž vás ustanovuje svým jediným dědicem?“

„Cože?“ vyskočil Vale. Jeho údiv byl zcela nepředstíraný. „Děláte si ze mne legraci, nebo to myslíte vážně? Všechny peníze že odkázala mně?“

Dr. Mayhew pomalu přikývl. Vale usedl a položil si hlavu do dlaní.

„Pane Vale, vzpamatujte se, a nehrajte mi tady divadlo,“ řekl dr. Mayhew. „Služebná slečny Frenchové se dušuje, že o té závěti dobře víte. Její paní jí prý řekla, že vás zsvětla do všech svých záměrů a radila se s vámi. Co mi na to můžete odpovědět?“

„Že lže. Ne, to je snad trochu ostré. Ale je fakt, že Janet je stará žena, žárlivá a podezřívavá. Kromě toho mě ještě neměla ráda. Zřejmě si vsugerovala, že jsem přemluvil slečnu Frenchovou k napsání té závěti.“

„Myslíte si, že její odpor k vám byl tak velký, že by byla schopna vás zlovolně pomlouvat?“

Zdálo se, jako by Leonard Vale byl touto otázkou zaskočen.

„To snad ne. Tak daleko by to asi nešlo... Takže to teď vypadá, že jsem tu starou paní donutil k sepsání závěti ve svůj prospěch a pak v noci, když nebyl nikdo kromě ní doma...“

„Mýlíte se, když říkáte, že nebyl nikdo doma,“ vskočil mu do řeči advokát. „Janet sice ten večer odešla, ale asi v půl desáté se vrátila pro jakýsi střih, který slíbila přítelkyni. Vešla zadními dveřmi, vystoupila po schodech nahoru, vzala střih a zase odešla. Slyšela hlasy v přijímacím pokoji, a i když nerozuměla o čem se mluví, může prý přísahat, že jeden hlas patřil slečně Frenchové a druhý nějakému muži.“

„V půl desáté?“ zajásal Leonard Vale. „Tak to jsem zachráněn. V tu dobu jsem už totiž byl doma. Může to dosvědčit moje žena.“

„A kdo podle vás tedy zabil slečnu Frenchovou?“ zeptal se advokát chladně.

„Asi zloděj. Okno bylo přece vypáčeno, v místnosti se našla železná tyč, kterou byla zavražděna, a nějaké cizí předměty, patřící zřejmě vrahovi.“

„Tato verze asi neprojde,“ řekl advokát. „Ty věci, které tam vrah údajně zapomněl, jsou bezcenné – jejich jediným smyslem je odvést pozornost. Také stopy na okně nejsou přesvědčivé. Kromě toho, říkáte-li, že jste byl v půl desáté už doma, s kým potom slečna Frenchová hovořila? Se zlodějem?“

„To já nevím,“ řekl Vale a pokrčil rameny. „Ale můžete se zeptat mé ženy, jestli jsem byl v půl desáté doma nebo ne.“

„To budu muset,“ souhlasil neochotně advokát. „Už jsem si s ní chtěl promluvit, ale když vás zatkl, byla zrovna na odjezdu. Vrátí se dnes večer. Půjdu za ní rovnou odtud.“

Vale přikývl a na obličej se mu objevil výraz uspokojení.

„Promiňte, pane Vale, takovou otázku: milujete svou ženu?“

„Ano. I ona mě má ráda, udělá pro mě všechno,“ odpověděl Vale.

Dr. Mayhew pochybovačně zakroutil hlavou.

„Ještě mě zajímá jedna věc. Podle slov Janety Mackenziové se její paní chtěla za vás provdat.“

Vale se zasmál.

„To je absurdní. Byl mezi námi rozdíl čtyřiceti let.“

„Ale mluvili jste o tom, ne?“ suše se otázal advokát.

Vale nejprve zuřivě protestoval, potom však najednou zrozpačitěl a po chvílce váhání řekl:

„Byl jsem ve velmi těžké finanční situaci a objevila se naděje, že mi slečna Frenchová půjčí nějaké peníze. Byla mi příznivě nakloněna, to je pravda, ale přitom ji vůbec nezajímalo, jak těžce musí dnes mladí manželé bojovat o existenci. Dokonce jsem jednu dobu cítil, že si myslí, že jsme se s ženou rozešli. Ale já jsem si chtěl vypůjčit ty peníze jedině kvůli Romaině. Nikdy nepadla otázka sňatku mezi mnou a slečnou Frenchovou, to je pouhá Janetina fantazie.“

„To je vše?“

„Ano, to je vše.“

Poslední slova pronesl advokát dosti stroze. Zdálo se, že s právě skončeným rozhovorem není příliš spokojen. Formálně se uklonil a odešel. Ten večer ho čekal ještě rozhovor s paní Valeovou.

Hned od první chvíle, kdy se před ním objevila ta vysoká bledá žena, advokát pocítil, že se setkal s nevyzpytatelnou bytostí. Už její první reakce byla zcela neočekávaná. Když jí advokát pověděl o svém rozhovoru s Valem, usmála se ironicky a řekla:

„Tak on chce, abych tvrdila, že se vrátil domů před půl desátou. Může toto svědectví podpořit ještě někdo jiný?“

„Zatím ne,“ řekl advokát.

„Tak já v tom mám zůstat sama, že?“

Advokát na ni nechápavě pohlédl.

„Nerozumím vám, paní Valeová. Milujete přece svého muže, a proto...“

„Kdo vám to řekl? On?“ vykřikla. „Nenávidím ho. Chtěla bych, aby visel a abych se mohla dívat, až ho budou věšet.“

Advokát se až zděsil, jaká nenávisť jí planula z očí.

„A co když řeknu, že přišel až před půl jedenáctou? Že dobře věděl o té

poslední vůli a spáchal vraždu jenom proto, že se třásl, aby už ty peníze měl?“

Když se dr. Mayhew trochu vzpamatoval, zeptal se jí přímo: „Můžete mi říct, proč tak nenávidíte svého muže?“

„Nemohu, milý pane. Stejně ho pověsí, tak co. Nebo si snad myslíte, že je nevinen?“

„Ano, myslím si to,“ zakončil advokát. „Na shledanou, madam.“

Když dr. Mayhew vyšel na ulici a uvažoval o právě skončeném rozhovoru, řekl si, že jeho případ se mu spíš komplikuje než rozmotává. S Valeovou ženou se počítat nedalo a kdoví, zda Vale ten zločin opravdu nespáchal.

Policejní výslech byl krátký, věcný, ale nepřinesl nic nového. Dr. Mayhew se snažil nalézt nějakou stopu, která by mu pomohla odhalit totožnost muže, s nímž slečna Frenchová v osudný den mluvila, ale marně.

Těsně před začátkem soudního procesu však dostal dopis, který jeho dosavadní pátrání zaváděl docela jiným směrem. Musel si ho přečíst dvakrát, aby vůbec pochopil jeho smysl.

Milý pane,

jelikož jste advokát toho mladého muže a chcete-li se dovědět co znamená ta pomalovaná flundra a její hnusná lež, protože nemá ani kouska cti v těle, přijďte dnes večer do Stepney na Shoe's Rents 16. Bude Vás to stát dvě stě sovereignů pro paní Mogsonovou.

Advokát už chtěl hodit dopis do koše, ale pak si to rozmyslel. Nevěřil si, že by se od pisatelky dopisu mohl dovědět něco rozumného, ale musí udělat pro svého klienta vše, a proto půjde na udanou adresu.

Po určitém hledání to místo našel – zchátralý dům v zapadlé uličce. Na druhé zaklepání se ozvaly šátřavé kroky, dveře se opatrně otevřely a dr. Mayhew zahlédl shrbenou postavu. Žena se krátce uchechtla, když ho spatřila, a otevřela dveře dokořán. Přes celou polovinu obličeje měla pevně ovázan šál. Zpozorovala, že si ji advokát prohlíží, a znovu se uchechtla.

„Divíš se, proč skrývám svou krásu? Bojím se, abych tě nesvedla, drahouši.“ Poodhrnula šál a odkryla rudě zjizvenou tvář.

„Byla jsem dřív docela hezká, tohle mám od kyseliny. Však já se s nimi vyrovnám,“ a následoval proud nejhrubších nadávek, které se dr. Mayhew

marně snažil zastavit. Nakonec žena přece jen zmlkla a jen nervózně rozvírala a svírala pěsti.

„Co bude s prachama?“ zasyčela.

„Podat svědectví je vaše povinnost, vyzve-li vás k tomu soud.“

„To asi těžko. Jsem stará a nic si nepamatuji. Když ale dostanu dvě stě sovereignů, tak možná nějaký ten důkaz bude.“

„Jaký důkaz?“

„Co bys řekl třeba dopisům? Od ní? Ale nejdřív prachy.“

Dr. Mayhew se na ni chladně podíval.

„Víc než deset liber vám nedám a to jedině tehdy, když mě dopisy budou zajímat.“

„Deset liber?“ vyjekla.

„Tak dobře, dvacet,“ řekl advokát a vytáhl peněženku. „Ale to je moje poslední slovo.“

Jakmile žena uviděla peníze, šla k posteli, vytáhla zpod špinavé matrace svazek dopisů a hodila ho advokátovi. Dr. Mayhew rozvázal stužku, již byly dopisy převázány, a začal si je pečlivě prohlížet. Byly to milostné dopisy napsané Romainou Heilgerovou nějakému muži. Dopis úplně nahoře nesl datum téhož dne, kdy byl zatčen Vale.

„Jak jste se dostala k té korespondenci?“

„Věřím, že bys to rád věděl,“ řekla žena a vychytrale se na něj podívala. „Ale řeknu ti něco zajímavějšího. Slyšela jsem, co ta flundra vypovídala. Že byla před půl jedenáctou doma. Ale jen se zeptej v kině na Lyons Road a uvidíš, že si na ni vzpomenu.“

„Komu psala Heilgerová ty dopisy?“ zeptal se dr. Mayhew. „Oslovuje ho tady všude jen křestním jménem.“

„Tomu chlapovi, co mi udělal tu krásu,“ řekla chraptivě a ruce se jí opět začaly nervózně rozvírat a zavírat. „Stalo se to před mnoha lety. Odvedla mi ho – byla tehdy úplná holka. Když jsem ho s ní chytila a pustila se do něho, hodil mi to svinstvo do obličeje a ona se ještě smála. Dlouho jsem čekala na pomstu. Hrozně dlouho. Ale teď to dostane zpátky i s úroky.“

Dr. Mayhew položil na stůl peníze a brzy nato s ulehčením opustil špinavou místnost.

Teď už neztrácel čas. Uváděč v kině poznal na fotografii Romainu Heilgerovou, ale nedovedl popsat muže, který ji doprovázel. Dr. Mayhew byl spokojen. Svědectví Romainy Heilgerové bylo od začátku do konce lež. Jenom nechápal, proč tak svého muže nenáviděla. Když se Valeovi zmínil

o tom, jak se o něm vyjádřila, jeho klient byl ohromen. Pak jen řekl, že to není pravda a několikrát to opakoval, ale jeho slovům se nedostávalo upřímnosti. Neměl vůbec zájem uvést nějaká fakta, jimiž by své tvrzení podepřel. Vztah těchto dvou lidí zůstával stále obestřen tajemstvím.

Soudní projednávání případu Leonarda Valea, obviněného z vraždy Emily Frenchové, probíhala za značného zájmu veřejnosti.

Jednání začalo poměrně klidně. Jako první svědek byla povolána Janet Mackenzieová, která jen opakovala to, co už dříve vypověděla. Při křížovém výslechu ji obhájce několikrát usvědčil, že si odporuje při hodnocení přátelství mezi Valem a slečnou Frenchovou. Dr. Mayhew neustále zdůrazňoval fakt, že mužský hlas, který Janet slyšela, nemusel patřit Valeovi.

Pak zavolali Romainu Heilgerovou.

Na okamžik se její oči střetly s očima obžalovaného. V jejím pohledu se tajilo něco zvláštního, nepostižitelného.

Začaly otázky a nabitá soudní síň se dovídala hrozné věci. V den vraždy si prý vyšetřovaný při odchodu z domova vzal s sebou železnou tyč. Vrátil se dvacet minut po desáté a přiznal se k vraždě staré dámy. Jeho manžety byly potřísněny krví, a proto je spálil v kuchyňských kamnech. Vyhrožováním nutil svou manželku, aby mlčela.

Jak probíhalo jednání, měnila se nálada v sále; byly-li zpočátku k obžalovanému nějaké sympatie, teď stáli všichni proti němu. On sám seděl s hlavou svěšenou, zachmuřený, jako by věděl, že jej už nic nemůže zachránit.

Dokonce i sám žalobce se snažil tlumit nenávisť Romainy Heilgerové. Pak vstal obhájce.

Prohlásil, že Romainina výpověď je zlobnou lží od začátku do konce, že v době, kterou uvedla, dokonce ani nebyla doma, že je milenkou jiného muže a že se záměrně snažila poslat na smrt Valea za zločin, který nespáchal.

Romaine to všechno popřela.

Pak vytáhl obhájce jako svůj hlavní trumf dopis, který napsala Valeova žena svému milenci, a přečetl ho nahlas.

Milovaný Maxi,

sám osud nám ho vložil do rukou. Zavřeli ho za vraždu staré Frenchové. Leonarda, který by nebyl schopen ublížit ani mouše! Teď se mu konečně

budu moci pomstít. Řeknu, že ten večer přišel domů zakrvácený a že se mi přiznal. Dám ho pověsit, Maxi, a udělám to tak, aby neměl pochyb o tom, že jsem to byla já, kdo ho poslal na smrt. Pak už nic nebude stát v cestě našemu štěstí, můj drahý. Budeme konečně šťastni.

Přítomní experti byli připraveni přísahat, že dopis byl psán rukou Romainy Heilgerové, ale nebylo to potřeba. Romaine se zhroutila a ke všemu se přiznala. Leonard Vale se skutečně vrátil domů o půl desáté, tak jak uvedl. Celou tu historku se zakrváceným oděvem si vymyslela proto, aby ho zničila.

Krach svědecké výpovědi Romainy Heilgerové přinesl i prohru celé obžaloby. Žalobce se sice snažil obnovit boj, ale nadarmo. I když závěr soudce nevyzněl plně ve prospěch obžalovaného, vytvořila se pro něj příznivá atmosféra, v níž se většina porotců postavila na jeho stranu.

Leonard Vale byl osvobozen.

Dr. Mayhew okamžitě vstal, aby blahopřál svému klientovi. Byl to zajímavý, neobvyklý případ. A jaká žena byla ta Romaine Heilgerová! Stačí, když zavře oči a už ji jasně vidí před sebou – vysokou, štíhlou, vášnivou. Je neustále jakoby lehce předkloněna, pravou ruku bezděky svírá v pěst a zase rozevívá.

Teď se dr. Mayhew zarazil. Vždyť zcela nedávno si tohoto zvyku všiml ještě u někoho jiného. Kdo to jenom byl? Ta žena ze Shoe's Rents! Dr. Mayhew stál jako by ho přimrazil. To přece není možné! Potom si však uvědomil, že Romaine Heilgerová byla herečkou.

Zezadu k němu přistoupil královský prokurátor a poklepal mu po rameni.

„Už jste blahopřál svému klientovi?“

Dr. Mayhew mu sotva odpověděl. Přál si teď jen jedno – vidět se tváří v tvář s Romainou Heilgerovou.

„Tak přece jste na to přišel,“ řekla, když jí pověděl o svých dohadech. „Nebylo to tak těžké. Snad si vzpomenete, že tam svítil jenom plynový hořák a při tak slabém osvětlení se líčidlo úplně ztratí.“

„Ale proč jste to dělala?“

„Proč?“ Usmála se. „Musela jsem ho přece nějak zachránit. Úloha milující a oddané manželky by neuspěla – vy sám jste mě na to přivedl. Kromě toho se trošku vyznám v psychologii lidí. Bylo třeba ze mě vytáhnout výpověď, která by mě zostudila před zákonem, protože potom musela nutně následovat reakce ve prospěch obžalovaného.“

„A Max?“

„Nikdy neexistoval, příteli.“

„Přesto si však myslím,“ řekl advokát uraženě, „že jsme ho mohli zachránit normální cestou.“

„Nemohla jsem riskovat. Vždyť jste si myslel, že je nevinen.“

„Zatímco vy jste to věděla,“ řekl dr. Mayhew.

„Vůbec ne, milý příteli,“ řekla Romaine. „Nepochopil jste mě. Já jsem věděla, že je vinen.“

PUBLIC DOMAIN

Agatha Christie: **Svědkyňe obžaloby**

Vydání: 1.

Grafická úprava: Patrik VLK, 2017

Původní vydání: ČTENÍ č. 8, srpen 1976